

12.6x31.44	1	עמוד 20	הארץ - the marker	30/01/2019	67007187-6
המסחרלשכת המסחר אוריאל לין - נשיא איגוד לשכות המסח - 35010					

מיכל הלפרין צילום: אמיל סלמן

רשות ההגבלים העסקיים הפכה לדיקטטורה של המגזר העסקי

על גוף עסקי לחדול מלבצע פעולה עסקית, רק משום שגוף עסקי אחר יכול לחקות את פעולתו. אבל גם זה לא הספיק, והרדיפה אחר המגזר העסקי המשיכה. המחוקקים קבעו שמפעלי תעשייה העובדים על פי הסדר עם גורם חוץ, הם לא באמת מפעלי תעשייה – הם "יבואן ישיר". ועכשיו יש סמכויות לרשות לחקור אותם על בסיס של חשש שהם עלולים לפגוע בתחרות.

עם התיקון האחרון בחוק ההגבלים נוצר מצב שבו עסק כלל לא יידע אם הוא מהווה "כוח שוק" על פי הגדרת החוק. בתיקון עצמו לא מנסים אפילו להגדיר מה מהווה כוח שוק, אין לכך שום קריטריון. וכך, מעבירים מגזר עסקי שלם למצב של אי ודאות וכרסום בזכויותיו, על פי חוות דעת של רשות רגולטורית, כאשר ברור לכל שיצירת מצב כזה תוצאתו עשויה להיות גם ביצוע עבירות פליליות. זהו ערעור יסודות המשפט.

בפנינו תופעה חמורה של התבטלות המחוקק בפני הרגולטור – יצירת רגולטור-על, אשר הוטל עליו לקדם את התחרות במשק כולו, בעוד שזה אמור להיות תפקידה של הממשלה. החוק מעניק לרשות ההגבלים כוח להוציא הוראות מחייבות לעסקים, ללא כל דרישה לתשתית ראייתית, ועל בסיס חשש בלבד. הוא מעניק לה יכולת התערבות מופלגת בחופש העיסוק, ובסתירה מוחלטת לעקרונות החוקתיים על פי חוק יסוד חופש העיסוק. כל זה לא מעניין את חברי הכנסת.

הוראות חוק אלה מערערות את יסודות השיטה המשפטית שלנו, שכן אין מדובר רק בסנקציות אורחיות, אלא גם בסנקציות פליליות. משרד ראש הממשלה מדבר גבוהה-גבוהה על הפחתת הרגולציה, ועל כך שכלכלת ישראל היא כלכלה חופשית. אבל חוק ההגבלים העסקיים מוחק את כל אלה. הוא בונה רגולטור-על, ההופך להיות הדיקטטורה של המגזר העסקי, ושם ללעג את כל המושגים של כלכלה חופשית.

אם זה לא היה רציני, אפשר היה לגחך, אבל זה רציני. כמה חברי כנסת אינם משכילים להדין כי הדבר נעשה במחיר פגיעה חמורה בעתיד המגזר העסקי בישראל וכלכלת המדינה. עסקים יעזבו את המדינה בשאט-נפש, משום שנמאס להם מהרגולציה, והם לא מוכנים להיות חיילים של רשות ההגבלים העסקיים.

הכותב הוא עו"ד, נשיא איגוד לשכות המסחר

המאבק במונופולים אוריאל לין

לפני כחודש אישרה ועדת הכלכלה של הכנסת בקריאה שנייה ושלישית תוספת נרחבת לחוק ההגבלים העסקיים. כמה חברי כנסת ראו בכך הישג ומהלך חשוב נוסף במאבק נגד המונופולים – ואולם מדובר בהטבעת אות קלון על ספר החוקים בישראל.

התיקון עצמו היה בלתי נחוץ. כבר כיום יש לרשות ההגבלים העסקיים כל הסמכויות והכוחות להיאבק במונופולים. מרגע שגוף עסקי מוגדר כמונופול, מוטלת עליו שורת חובות שהרשות אחראית לפקח על ביצועם. אסור לו לנצל את מעמדו לרעה והוא חייב למכור במחיר הוגן. אם עדיין יש בעיה, אפשר להשתמש בסמכויות על פי חוק הפיקוח על מוצרים ושירותים ולהטיל עליו מחירי פיקוח.

בפנינו תופעה של יצירת רגולטור-על, אשר עליו הוטל לקדם את התחרות במשק כולו, בעוד שזה תפקיד הממשלה

רשות ההגבלים טוענת שכיום מונופול מוגדר כמי שיש לו נתח שוק של יותר מ-50%, ואולם הרשות סבורה שיש ארגונים אדירי כוח שבידם פחות מ-50% בנתח השוק. הווה אומר, המדידה הכמותית לא מספקת. ובכך, מסתבר שכבר כיום אפשר, על פי הוראות החוק, להדין כמונופול גוף עסקי שיש לו שליטה של פחות מ-50% – וזאת בהמלצת הרשות ועל פי שיקול דעתו של שר הכלכלה. אבל שר הכלכלה אינו רוצה להשתמש בסמכותו, הוא רוצה להעביר כוח נוסף לרגולטור.

ב-2011 הועבר תיקון חשוב לחוק, המאפשר לרשות לקבוע כי קבוצת חברות עסקיות מהווה קבוצת ריכוז, עקב תחרות מועטה ביניהן. מרגע שהוגדרה קבוצת ריכוז, מוענקות סמכויות מופלגות לרשות – כמו למשל היכולת לצוות